

Αρχαία Ελληνικά: -Διδακτική ενότητα 6: Ο πρωταγόρειος μύθος: το δώρο του Δία - η πολιτική αρετή ως κοινή και αναγκαία ιδιότητα των ανθρώπων (Κριτήριο αξιολόγησης)

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ:

Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἄνθρωπος θείας μετέσχε μοίρας, πρῶτον μὲν διὰ τὴν τοῦ θεοῦ συγγένειαν ζῶων μόνον θεοὺς ἐνόμισεν, καὶ ἐπεχείρει βωμούς τε ἰδρῦεσθαι καὶ ἀγάλματα θεῶν· ἔπειτα φωνὴν καὶ ὀνόματα ταχὺ διηρθρώσατο τῇ τέχνῃ, καὶ οἰκήσεις καὶ ἐσθῆτας καὶ ὑποδέσεις καὶ στρωμνάς καὶ τὰς ἐκ τῆς γῆς τροφὰς ἤϋρετο. Οὕτω δὴ παρεσκευασμένοι κατ' ἀρχὰς ἄνθρωποι ᾤκουν σποράδην, πόλεις δὲ οὐκ ἦσαν· ἀπάλλυντο οὖν ὑπὸ τῶν θηρίων διὰ τὸ πανταχῇ αὐτῶν ἀσθενέστεροι εἶναι, καὶ ἡ δημιουργικὴ τέχνη αὐτοῖς πρὸς μὲν τροφὴν ἱκανὴ βοηθὸς ἦν, πρὸς δὲ τὸν τῶν θηρίων πόλεμον ἐνδεής—πολιτικὴν γάρ τέχνην οὐπω εἶχον, ἧς μέρος πολεμική— ἐζήτουν δὴ ἀθροίζεσθαι καὶ σώζεσθαι κτίζοντες πόλεις· ὅτ' οὖν ἀθροισθεῖεν, ἠδίκουν ἀλλήλους ἅτε οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην, ὥστε πάλιν σκεδαννύμενοι διεφθείροντο. Ζεὺς οὖν δεῖσας περὶ τῶ γενεῇ ἡμῶν μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, Ἐρμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἵν' εἶεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί. Ἐρωτᾷ οὖν Ἐρμῆς Δία τίνα οὖν τρόπον δοίη δίκην καὶ αἰδῶ ἀνθρώποις· «Πότερον ὡς αἱ τέχναι νενέμηνται, οὕτω καὶ ταύτας νείμω; Νενέμηνται δὲ ὧδε· εἷς ἔχων ἰατρικὴν πολλοῖς ἱκανὸς ἰδιώταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοὶ καὶ δίκην δὴ καὶ αἰδῶ οὕτω θῶ ἐν τοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἐπὶ πάντας νείμω;» «Ἐπὶ πάντας,» ἔφη ὁ Ζεὺς, «καὶ πάντες μετεχόντων· οὐ γὰρ ἂν γένοιτο πόλεις, εἰ ὀλίγοι αὐτῶν μετέχοιεν ὥσπερ ἄλλων τεχνῶν· καὶ νόμον γε θές παρ' ἐμοῦ τόν μὴ δυνάμενον αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν κτείνειν ὡς νόσον πόλεως». Οὕτω δὴ, ὃ Σώκρατες, καὶ διὰ ταῦτα οἱ τε ἄλλοι καὶ Ἀθηναῖοι, ὅταν μὲν περὶ ἀρετῆς τεκτονικῆς ἢ λόγος ἢ ἄλλης τινὸς δημιουργικῆς, ὀλίγοις οἴονται μετεῖναι συμβουλῆς, καὶ ἐάν τις ἐκτὸς ὧν τῶν ὀλίγων συμβουλευῆ, οὐκ ἀνέχονται, ὡς σὺ φῆς—εἰκότως, ὡς ἐγὼ φημι—ὅταν δὲ εἰς συμβουλὴν πολιτικῆς ἀρετῆς ἴωσιν, ἦν δεῖ διὰ δικαιοσύνης πᾶσαν ἰέναι καὶ σωφροσύνης, εἰκότως ἅπαντος ἀνδρὸς νέχονται, ὡς παντὶ προσῆκον ταύτης γε μετέχειν τῆς ἀρετῆς ἢ μὴ εἶναι πόλεις. Αὕτη, ὃ Σώκρατες, τούτου αἰτία.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. α) Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε κάθε μία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο. Για κάθε μία από τις απαντήσεις σας να γράψετε το χωρίο του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνει.

1. Τα δώρα του Προμηθέα καθιστούν τον άνθρωπο ικανό να επεμβαίνει στη φύση, να προσπαθεί να την αλλάξει και να βελτιώσει τη ζωή του.
2. Ο άνθρωπος χρησιμοποιώντας την πρακτική νοημοσύνη του εξασφάλισε τροφή, στέγη και ενδυμασία.
3. Όσα είχε πετύχει ο άνθρωπος χάρη στα δώρα του Προμηθέα ήταν αρκετά για την επιβίωσή του.
4. Ο Δίας εξασφάλισε την καθολική συμμετοχή όλων στην αιδώ και τη δίκη.
5. Ο Πρωταγόρας σε κανένα σημείο της επιχειρηματολογίας του δε συγκλίνει με τον Σωκράτη.

β) Ποια ήταν η στάση των Αθηναίων απέναντι στη δημιουργική τέχνη και ποια απέναντι στην πολιτική;

Αρχαία Ελληνικά: -Διδακτική ενότητα 6: Ο πρωταγόρειος μύθος: το δώρο του Δία - η πολιτική αρετή ως κοινή και αναγκαία ιδιότητα των ανθρώπων (Κριτήριο αξιολόγησης)

Μονάδες 10

B1. Να αναπτύξετε το σημασιολογικό περιεχόμενο των εννοιών «αιδώς» και «δίκη» και να δηλώσετε γιατί η «αιδώς» και η «δίκη» θεωρούνται «πόλεων κόσμοι τε καί δεσμοί φιλίας συναγωγοί» (250-300 λέξεις);

Μονάδες 10

B2. Σε ποιο σημείο του κειμένου γίνεται αναφορά στον καταμερισμό της εργασίας; Ποια σημασία τού αποδίδει ο Πρωταγόρας για την εξέλιξη του πολιτισμού και γιατί η πολιτική αρετή δεν μπορούσε να περιλαμβάνεται στον καταμερισμό αυτό (300-350 λέξεις);

Μονάδες 10

B3. Να γράψετε το γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε μία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτό τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**» εάν είναι λανθασμένη:

1. Ο Σωκράτης για να ελέγξει το χρησμό του μαντείου των Δελφών εξέτασε με τις ερωτήσεις του τον Πρωταγόρα.
2. Η αμφισβήτηση είναι το μόνο σημείο σύγκλισης Σωκράτη και σοφιστών.
3. Η αμφισβήτηση των σοφιστών κατέληγε στην άρνηση.
4. Ο Σωκράτης και ο Πλάτωνας πίστευαν ότι ο άνθρωπος γνωρίζει την αλήθεια, την ιδέα.
5. Η μήνυση εναντίον του Σωκράτη έγινε από τον Γοργία.
6. Κατηγοροί του Σωκράτη ήταν ο Μέλητος, ο Άνυτος και ο Λύκων.
7. Στην Απολογία του ο Πλάτωνας περιγράφει ότι ο Σωκράτης πίστευε πως το γεγονός ότι αδικήθηκε από τους συμπολίτες του δεν αποτελούσε δικαιολογία για να διαπράξει αδικία εναντίον των νόμων της πόλης.
8. Ο Πλάτωνας μετά τον θάνατο του Σωκράτη κατέφυγε στα Μέγαρα.
9. Στα 367, ο Διονύσιος ο Ι διαδέχτηκε τον πατέρα του και ο Δίωνας πίεσε τον Πλάτωνα να επιστρέψει στις Συρακούσες.
10. Η Ακαδημία θα λειτουργήσει για εννέα αιώνες μέχρι το 529 π.Χ.

Μονάδες 10

B4. Να γράψετε μέσα από το πρωτότυπο κείμενο λέξεις που είναι ετυμολογικά συγγενείς με τις παρακάτω: **δεισιδαιμονία, ερμαφρόδιτος, αυτοκτονία, αδιάφθορος, εξής, παρεκτροπή, εξολοθρευτής, τοποθέτηση, περιουσία, αγενής.**

Μονάδες 10

B5. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Αφού μελετήσετε το απόσπασμα «Οὕτω δὴ, ὃ Σώκρατες, καὶ διὰ ταῦτα...τούτου αἰτία» και το παρακάτω μεταφρασμένο κείμενο, να απαντήσετε στο ερώτημα: πώς συσχετίζει την πολιτική αρετή ο Πρωταγόρας και πώς ο Σωκράτης με τις αντιλήψεις και τη συμπεριφορά των Αθηναίων στον δημόσιο βίο τους;

Αρχαία Ελληνικά: -Διδακτική ενότητα 6: Ο πρωταγόρειος μύθος: το δώρο του Δία - η πολιτική αρετή ως κοινή και αναγκαία ιδιότητα των ανθρώπων (Κριτήριο αξιολόγησης)

Εγώ [δηλ. ο Σωκράτης] λοιπόν θεωρώ, όπως και οι άλλοι Έλληνες, πως οι Αθηναίοι είναι σοφοί. Και βλέπω ότι, όποτε συγκεντρωνόμαστε στην εκκλησία του δήμου, όταν η πόλη πρόκειται να εκτελέσει κάποιο έργο οικοδομικό, καλούμε τους οικοδόμους ως συμβούλους στην οικοδομία, κι όταν πάλι πρόκειται για ναυπηγικό έργο, καλούμε τους ναυπηγούς, και με τον ίδιο τρόπο πράττουμε όταν πρόκειται για όλα τα αντίστοιχα έργα, για όσα δηλαδή θεωρείται πως είναι διδακτά και μπορεί κάποιος να τα μάθει με κατάλληλα μαθήματα. Εάν επιχειρήσει δε κάποιος άλλος να δώσει τη συμβουλή του στον δήμο, κάποιος που οι άνθρωποι δεν τον θεωρούν τεχνίτη σχετικό, η συνέλευση δεν τον αποδέχεται, ακόμα κι αν είναι και φραίος και πλούσιος και από μεγάλη οικογένεια. Αντίθετα τον κοροϊδεύουν και του φωνάζουν, μέχρι αυτός που τόλμησε να μιλήσει να φύγει μόνος του τρομοκρατημένος ή μέχρι να τον σύρουν οι τοξότες και να τον βγάλουν σηκωτό, με διαταγή των πρυτάνεων. Για τα θέματα λοιπόν που θεωρούν [οι Αθηναίοι] ότι εξαρτώνται από κάποια συγκεκριμένη τεχνογνωσία, έτσι ενεργούν. Όταν όμως πρέπει να αποφασιστεί κάποιο ζήτημα που αφορά τη διοίκηση της πόλεως, σηκώνεται και δίνει τις συμβουλές του γι' αυτό εξίσου και ο οικοδόμος και ο σιδεράς και ο έμπορος ή ο ναυτικός και ο πλούσιος και ο φτωχός και αυτός που είναι από μεγάλο γένος και αυτός που δεν είναι από κάποια γενιά σπουδαία. Και κανένας δεν τους ψέγει γι' αυτό, όπως τους προηγούμενους: γιατί εσύ, χωρίς να έχεις διδαχθεί από πουθενά αυτό το πράγμα και χωρίς να έχεις δάσκαλο σ' αυτό το θέμα, θέλεις τώρα να δώσεις και συμβουλές. Άρα, είναι προφανές πως δεν θεωρούν ότι το πράγμα αυτό είναι κάτι που διδάσκεται.

Πλάτωνος Πρωταγόρας, 319.b.3-319.d.7

filologikos-istotopos.gr

B. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Πλάτωνος Αλκιβιάδης A121b6-122a8

Ο Αλκιβιάδης είναι ένας διάλογος ανάμεσα στον Σωκράτη και τον Αλκιβιάδη, ο οποίος θέλει να ασχοληθεί με την πολιτική, για τη δικαιοσύνη και την ωφέλεια, την αυτογνωσία και τη φροντίδα για την ψυχή. Στο συγκεκριμένο αποσπασμα ο Σωκράτης συγκρίνει την καταγωγή και τη διαπαιδαγώγηση του Αλκιβιάδη με αυτές των Περσών.

Ὁ δὲ Περσῶν τοσοῦτον ὑπερβάλλει, ὥστ' οὐδεὶς ὑποψίαν ἔχει ὡς ἐξ ἄλλου ἂν βασιλεὺς γένοιτο ἢ ἐξ αὐτοῦ· διὸ οὐ φρουρεῖται ἢ βασιλέως γυνὴ ἄλλ' ἢ ὑπὸ φόβου. Ἐπειδὴν δὲ γένηται ὁ παῖς ὁ πρεσβύτατος, οὔπερ ἢ ἀρχή, πρῶτον μὲν ἐορτάζουσι πάντες οἱ ἐν τῇ βασιλέως, ὧν ἂν ἄρχῃ, εἶτα εἰς τὸν ἄλλον χρόνον ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ βασιλέως γενέθλια πᾶσα θύει καὶ ἐορτάζει ἢ Ἀσία· ἡμῶν δὲ γενομένων, τὸ τοῦ κωμωδοποιῦ, οὐδ' οἱ γείτονες σφόδρα τι αἰσθάνονται, ὧ Ἀλκιβιάδη. Μετὰ τοῦτο τρέφεται ὁ παῖς, οὐχ ὑπὸ γυναικὸς τροφοῦ ὀλίγου ἀξίας, ἀλλ' ὑπ' εὐνούχων οἱ ἂν δοκῶσιν τῶν περὶ βασιλέα ἄριστοι εἶναι· οἷς τὰ

Αρχαία Ελληνικά: -Διδακτική ενότητα 6: Ο πρωταγόρειος μύθος: το δώρο του Δία - η πολιτική αρετή ως κοινή και αναγκαία ιδιότητα των ανθρώπων (Κριτήριο αξιολόγησης)

τε ἄλλα προστέτακται ἐπιμέλεσθαι τοῦ γενομένου, καὶ ὅπως ὅτι κάλλιστος ἔσται μηχανᾶσθαι, ἀναπλάττοντας τὰ μέλη τοῦ παιδὸς καὶ κατορθοῦντας· καὶ ταῦτα δρῶντες ἐν μεγάλῃ τιμῇ εἰσιν. Ἐπειδὴν δὲ ἐπτέτεις γένωνται οἱ παῖδες, ἐπὶ τοὺς ἵππους καὶ ἐπὶ τοὺς τούτων διδασκάλους φοιτῶσιν, καὶ ἐπὶ τὰς θήρας ἄρχονται ἰέναι. Δις ἐπτὰ δὲ γενόμενον ἐτῶν τὸν παῖδα παραλαμβάνουσιν οὗς ἐκεῖνοι βασιλείους παιδαγωγούς ὀνομάζουσιν· εἰσὶ δὲ ἐξαιρεγμένοι Περσῶν οἱ ἄριστοι δόξαντες ἐν ἡλικίᾳ τέτταρες, ὃ τε σοφώτατος καὶ ὁ δικαιοτάτος καὶ ὁ σωφρονέστατος καὶ ὁ ἀνδρειότατος. Ὡν ὁ μὲν μαγείαν τε διδάσκει τὴν Ζωροάστρου τοῦ Ὠρομάζου – ἔστι δὲ τοῦτο θεῶν θεραπεία – διδάσκει δὲ καὶ τὰ βασιλικά, ὁ δὲ δικαιοτάτος ἀληθεύειν διὰ παντὸς τοῦ βίου, ὁ δὲ σωφρονέστατος μηδ' ὑπὸ μιᾶς ἄρχεσθαι τῶν ἡδονῶν, ἵνα ἐλεύθερος εἶναι ἐθίζηται καὶ ὄντως βασιλεύς, ἄρχων πρῶτον τῶν ἐν αὐτῷ ἀλλὰ μὴ δουλεύων, ὁ δὲ ἀνδρειότατος ἄφοβον καὶ ἀδεᾶ παρασκευάζων, ὡς ὅταν δείσῃ δοῦλον ὄντα·

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Ὁ δὲ Περσῶν ... ὧ Ἀλκιβιάδῃ. Να μεταφράσετε το παραπάνω απόσπασμα.
Μονάδες 10
2. Πόσοι εἶναι οἱ βασιλικοὶ παιδαγωγοὶ καὶ τι διδάσκει ὁ καθένας;
Μονάδες 10
3. α) Να εντοπίσετε δυο ἐπίθετα υπερθετικῆς βαθμῆς καὶ να γράψετε τους τρεις βαθμούς του επιρρήματος.
Μονάδες 10
β) Να εντοπίσετε δυο ρηματικῆς τύπους σε παρακείμενο καὶ να τους μεταφέρετε στον ἀόριστο.
4. Στο παρακάτω απόσπασμα: α) να αναγνωρίσετε τους υπογραμμισμένους συντακτικούς ὅρους, β) να εντοπίσετε τον λανθάνοντα υποθετικὸ λόγο καὶ να αναγνωρίσετε το εἶδος του υποθετικῆς λόγου που λανθάνει καὶ γ) Να μεταφέρετε την τελευταία ἡμιπερίοδο στον πλάγιό λόγο με εξάρτηση «Σωκράτης ἔφη». Ἐπειδὴν δὲ ἐπτέτεις γένωνται οἱ παῖδες, ἐπὶ τοὺς ἵππους καὶ ἐπὶ τοὺς τούτων διδασκάλους φοιτῶσιν, καὶ ἐπὶ τὰς θήρας ἄρχονται ἰέναι. δις ἐπτὰ δὲ γενόμενον ἐτῶν τὸν παῖδα παραλαμβάνουσιν οὗς ἐκεῖνοι παιδαγωγούς ὀνομάζουσιν· εἰσὶ δὲ ἐξαιρεγμένοι Περσῶν οἱ ἄριστοι δόξαντες ἐν ἡλικίᾳ τέτταρες, ὃ τε σοφώτατος καὶ ὁ δικαιοτάτος καὶ ὁ σωφρονέστατος καὶ ὁ ἀνδρειότατος.
Μονάδες 10